

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

21. OKTOBER 2019

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget, sendt 14. oktober. Møtet finner sted 21. oktober. Fra regjeringen møter utenriksminister Ine Eriksen Søreide og næringsminister Torbjørn Røe Isaksen. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet nedenstående bakgrunnsinformasjon knyttet til sakene på dagsordenen og andre aktuelle EU/EØS-saker.

Næringsminister Røe Isaksen vil redegjøre for:

- [EFTA: Nytt bærekraftskapittel og handelsavtale med Mercosur](#)
- [Geoblokking og ikke-diskriminering i det indre marked](#)
- [EØS/EFTA-kommentaren om det indre marked etter 2019](#)

Utenriksminister Eriksen Søreide vil redegjøre for:

- [Brexit](#)
- [Norsk deltakelse i EUs finansieringsordning for grenser og visum for perioden 2021–2027](#)
- [Avtale om felles oppfyllelse med EU av klimamålet for 2030](#)

Andre saker

- [Ny Europakommisjon – oversikt etter høringer i Europaparlamentet](#)
- [EØS-utredning på Island](#)

Rettsaker

Neste møte i EØS-komiteen finner sted i Brussel 25. oktober 2019. Utenriksdepartementet oversendte 15. oktober en liste med rettsaker som EØS-komiteen vil kunne fatte beslutning om på det møtet. Ingen av rettsaktene krever Stortingets samtykke. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon har heller ikke valgt å kommentere andre rettsaker på listen. Disse er listet med lenke til regjeringens EØS-notatbase i oversikten fra Utenriksdepartementet. Merk at to sentrale rettsaker knyttet til avtalen om felles oppfyllelse med EU av klimamålet for 2030 (se egen sak) - forordningene 2018/841 og 2018/842 - tas inn i EØS-avtalen på førstkommende møte. Stortinget har allerede gitt sitt samtykke.

Næringsminister Røe Isaksen vil redegjøre for:

EFTA: Nytt bærekraftskapittel og handelsavtalen med Mercosur

Næringsministeren har varslet at han skal redegjøre for det nye bærekraftskapittelet som EFTA-ministrene la frem på EFTAs ministermøte i juni samt handelsavtalen mellom EFTA og Mercosur. Vi deler teksten inn i disse to temaene.

Nytt bærekraftskapittel

De fire EFTA-ministrene la på sitt ministermøte i juni i Liechtenstein frem et forslag (modelltekst) til et nytt og oppdatert bærekraftskapittel i EFTAs handelsavtaler.

Det opprinnelige bærekraftskapittelet som ble vedtatt av EFTAs ministre i 2010, har så langt blitt inkludert i EFTAs avtaler med Albania, Bosnia and Herzegovina, Serbia, Montenegro, de sentralamerikanske landene, Georgia, Filippinene, Ecuador, Tyrkia og Indonesia. Avtalen med Hong Kong inkluderer et kapittel på miljø og en sideavtale på arbeidslivsspørsmål.

Prosessen med å oppdatere kapittelet ble satt i gang i slutten av 2017. En gruppe med eksperter fra relevante myndigheter i de fire EFTA-landene ble etablert for å se på erfaringene i forhandlinger så langt og vurdere ny utvikling internasjonalt. Gruppen møttes fem ganger mellom februar 2018 og mars 2019.

Det opprinnelige bærekraftskapittelet (dagens kapittel) har 10 artikler. Modellteksten som EFTA ministrene la frem i juni foreslår syv nye artikler:

Artikler i opprinnelig (dagens) kapittel	Nye artikler foreslått i modellteksten
<ul style="list-style-type: none"> • “Context and Objectives” • “Scope” • “Right to Regulate and Levels of Protection” • “Upholding Levels of Protection in the Application and Enforcement of Laws, Regulations and Standards” • “International Labour Standards and Agreements” • “Multilateral Environmental Agreements and Environmental Principles” • “Promotion of Trade and Investment Favouring Sustainable Development” • “Cooperation in International Fora” • “Implementation and Consultations” • “Review”	<ul style="list-style-type: none"> • “Sustainable Forest Management and Associated Trade” • “Climate Change” • “Trade and Biological Diversity” • “Trade and Sustainable Management of Fisheries and Aquaculture” • “Responsible Business Conduct” • “Panel of Experts” • “Inclusive Economic Development and Equal Opportunities for All”

I de nye artiklene vektlegges blant annet nye forpliktelser i Paris-avtalen og bærekraftig skogforvaltning og biodiversitet, inkludert forpliktelser i konvensjonen som regulerer internasjonal handel med ville (og utsatte) dyr og planter. Det omfatter også bærekraftig marinforvaltning, inkludert forpliktelser i kampen mot ulovlig fiske. En ny artikkel vektlegger kvinneperspektivet i internasjonal handel. Kvinneperspektivet blir også tillagt økt vekt i WTO-sammenheng og i EUs handelspolitikk. EFTA-ministrene foreslår også å etablere et ekspertpanel i forbindelse med tvister. Dette er nytt og kan ligne på EUs modell hvor et [ekspertpanel nå for første gang er foreslått opprettet](#) for å se på det som etter EUs syn er manglende etterlevelse av ILOs kjernekonvensjoner i Korea.

Modellteksten foreslår også endringer til to eksisterende artikler: «*International Labour Standards and Agreements*» og «*Promotion of Trade and Investment Favouring Sustainable Development*». Førstnevnte forsterker forpliktelsene fra ILOs kjernekonvensjoner og inkluderer nye forpliktelser knyttet til ILOs agenda for anstendig arbeidsliv.

Forslaget til ny modelltekst ble diskutert på et fellesmøte mellom EFTA-parlamentarikerkomiteen og EFTAs rådgivende komitee (arbeidslivets parter) i forbindelse med EFTA-ministtermøtet i Liechtenstein i juni. Professor Damien Raess ved World Trade Institute, Universitetet i Bern, sammenlignet den nye modellteksten med hva EU, USA og andre handelspartnere gjør på bærekraft. Mens den nye modellteksten er mer substansiell enn før, pekte Raes på at den i mindre grad sikrer involvering og konsultasjon av relevante aktører. Han mente at den ikke vil sikre de nødvendige prosedyrene for involvering og samarbeid blant annet med sivilt samfunn og arbeidslivets parter. Den sikrer heller ikke like god rapportering tilbake til EFTAs to rådgivende komiteer (parlamentarikere og arbeidslivets parter) som EU og andre partnere gjør.

Både parlamentarikerkomiteen, hvor Stortinget er representert ved sin EFTA-delegasjon, og den rådgivende komiteen med arbeidslivets parter ønsket i møtet med EFTA-ministrene velkommen at EFTA-ministrene hadde oppdatert og utvidet det opprinnelige bærekraftskapittelet fra 2010. Spesielt var komiteene positive til at kjønnspektivet (kvinner og handel) var inkludert i den nye modellteksten. Dette er noe særlig den norske og islandske parlamentarikerdelegasjonen har vært opptatt av. Samtidig var det flere innspill særlig om prosessen. Ministrene fikk spesielt kritikk for ikke i stor nok grad å ha konsultert de to komiteene om den nye modellteksten. Den rådgivende komiteen varslet innspill både på prosess og substans. Det var også uklart om modellteksten faktisk var ferdigstilt og kun ble presentert til orientering, eller om ministrene åpnet opp for innspill fra de rådgivende komiteene.

Handelsavtalen mellom EFTA og Mercosur

Bærekraftsspørsmål har stått sentralt i forhandlingene om en handelsavtale mellom EFTA og Mercosur (Argentina, Brasil, Uruguay og Paraguay), og i tilsvarende forhandlinger mellom EU og Mercosur.

[EFTA konkluderte en avtale med Mercosur i august d.å.](#) og rett etter EU. EFTA-avtalen er omfattende og dekker blant annet varer og tjenester, investeringer, immaterielle rettigheter, offentlig innkjøp, konkurranseregler og bærekraftig utvikling. Varehandelen mellom EFTA og Mercosur var i 2018 på 5.8 mrd. euro.

Den endelige avtaleteksten finkjemmes nå juridisk før den kan signeres. I et [skriftlig svar](#) til stortingsrepresentant Svein Roald Hansen (Ap) sier næringsministeren at han antar den juridiske gjennomgangen vil være slutført i løpet av november 2019. Det har vært tradisjon i EFTA for å offentliggjøre teksten i frihandelsavtaler først etter at avtalen er signert av partene. Næringsministeren skrev i sitt svar at Norge har fått tilslutning i EFTA om at Mercosur-teksten bør offentliggjøres så snart den tekniske og juridiske gjennomgangen er ferdig og det er full enighet om teksten mellom partene. Avtalen vil deretter kunne undertegnes og en proposisjon om samtykke til ratifikasjon vil bli fremmet for Stortinget.

Teksten slik den nå står er derfor ikke publisert, men det er lagt ut et 7-siders [fakta-notat](#) på EFTAs nettsider. Her kommenteres bærekraftskapittelet spesielt på side 6. Her er det tydelig at partene har forpliktelser etter Paris-avtalen og med hensyn til bærekraftig skogforvaltning:

The Chapter also contains commitments regarding the sustainable management of forests, including regarding the fight against illegal logging, the promotion of certification schemes and of measures for forest restoration.

In the article on trade and climate change, the Parties commit to effectively implement the UNFCCC and the Paris Agreement and recognise the importance of trade to contribute to the fight against climate change.

SV stilte i [spørretimen 9. oktober](#) spørsmål ved om det var i Norges interesse å inngå en frihandelsavtale med Brasil (og Mercosur) som kunne føre til økt avskoging og dermed større klimautslipp. Partiet var også kritisk til mangel på sanksjoner dersom partnerlandet ikke etterlevde sine forpliktelser om avskoging. Næringsministeren svarte at Norges handelspolitikk- og avtaler var med på å *understøtte* norsk politikk på andre områder inkludert klimapolitikken. De klare forpliktelsene i avtalens bærekraftskapittel både til Paris-avtalen og bærekraftig skogforvaltning ville være med på å bidra til en god klimapolitikk. En handelsavtale ville aldri kunne gjøre dette alene som eneste instrument, men kunne spille en viktig rolle og også skape en viktig plattform for dialog og samarbeid.

EU-avtalen

EU inngikk en avtale med Mercosur rett før EFTA etter forhandlinger som har vart i nesten 20 år. EFTA konkluderte avtalen etter bare to år med forhandlinger.

EU-avtalen er allerede publisert på [Europakommisjonens nettsider](#) etter initiativ fra handelskommissær Malmström som ønsker mest mulig åpenhet rundt EUs handelsforhandlinger. Teksten er publisert med forbehold om endringer som kan komme etter den juridiske gjennomgangen. Først når denne gjennomgangen av hele avtalen er konkludert, vil den endelige teksten oversendes Europaparlamentet for samtykke.

Også i EU har avtalen skapt reaksjoner. Frankrike og Irland har [truet med å blokkere avtalen](#). Det samme har det [østeriske parlamentet](#). Dette er særlig begrunnet i situasjonen i Amazonas og den brasilske presidentens reaksjon på avskoging der. Samtidig har flere medlemsland inkludert Frankrike og Irland gjennom hele forhandlingsperioden vært bekymret for økt markedsadgang til EU for Mercosur på kjøtt, spesielt storfekjøtt.

Kommisjonen har på sin side [insistert på at handelsavtalen er et viktig instrument](#) for å bidra til at Brasil og Mercosur faktisk oppfyller sine internasjonale klimaforpliktelser. Det ligger klare forpliktelser på klima og skogforvaltning i avtalen. Det understrekes også at bærekraftskapittelet er underlagt tvisteløsning i tilfelle forpliktelser ikke følges opp av partnerlandene. Uten etterlevelse av forpliktelsene i avtalen er det kanskje også lite trolig at avtalen vil bli godkjent, hverken i Rådet (medlemslandene) eller i Europaparlamentet.

Indonesia

Bærekraftsspørsmål står også sentralt i handelsrelasjoner med Indonesia. En handelsavtale mellom EFTA og Indonesia ble signert i desember 2018. En [samtykkeproposisjon](#) gikk i statsråd 19. september d.å. og ble tildelt næringskomiteen for behandling 30. september. Margunn Ebbesen (H, og også medlem av Stortingets EFTA-delegasjon) er saksordfører. EU har ennå ikke konkludert en handelsavtale med Indonesia.

Geoblokkering og ikke-diskriminering i det indre marked

Næringsministeren har varslet at han skal redegjøre for forordningen om geoblokkering og ikke-diskriminering i det indre marked, som forventes å bli innlemmet i EØS-avtalen i løpet av året.

[Forordningen om geoblokkering ved e-handel](#) trådte i kraft i EU-landene 3. desember 2018. Formålet med regelverket er å legge bedre til rette for varebytte og fri bevegelighet av tjenester i det indre marked, ved at forbrukere ikke skal diskrimineres ut fra nasjonalitet eller hvor de bor når de handler på nettet. De skal heller ikke videresendes til en nettside beregnet på kunder fra andre EØS-land. Det foreslås også å innføre systemer for håndheving av forbudene mot diskriminering, samt å yte bistand til forbrukere. De nye reglene innebærer at geoblokkering blir

forbudt. Imidlertid er flere tjenester unntatt fra regelverket, blant annet pengespill, audiovisuelle tjenester, helsetjenester og vikartjenester.

Forordningen er foreløpig ikke innlemmet i EØS-avtalen. Nærings- og fiskeridepartementet sendte utkast til norsk gjennomføring av regelverket ut på [høring 19. september 2019](#). I høringsnotatet står det at «*Geoblokkeringsforordningen forutsetter at enkelte supplerende bestemmelser tas inn i nasjonal rett. Det er disse bestemmelsene som nå er gjenstand for høring. Bestemmelsene knytter seg blant annet til valg av håndhevingsorgan, sanksjonsbestemmelser, utpeking av organ som skal gi bistand til forbrukere og unntak for gruppen av næringsdrivende som har begrenset omsetning*».

I regjeringens [EØS-notat](#) (oppdatert 10. oktober) står det at forordningen vil kreve endring i tjenesteloven ved at det foreslås å innta en forskriftshjemmel. Det understrekes også at det er behov for å ta forbehold om Stortingets samtykke i henhold til EØS-avtalen artikkel 103 som følge av lovendringene. Ifølge notatet må det utarbeides tilpasningstekst for den delen av forordningen som er knyttet til MVA-direktivet (mva-fritak for små bedrifter): «*MVA-direktivet er ikke EØS-relevant og derfor ikke tatt inn i EØS-avtalen. Dersom små bedrifter i EØS EFTA statene skal kunne unntas fra diskrimineringsforbudene i artikkel 4 nr. 1 på lik linje med små bedrifter i EU, må dette i så fall utarbeides en tilpasningstekst som regulerer hvilke virksomheter som er tilsvarende som er unntatt fra MVA etter de nevnte bestemmelsene i MVA-direktivet. Dette spørsmålet vurderes nærmere i samråd med de to andre EØS EFTA statene*».

I en [omtale av geoblokkeringsforordningen](#) skriver Virke at den norske forbrukerlovgivningen normalt vil gjelde også ved salg fra en norsk butikk til en kunde som oppholder seg i utlandet, men hvis butikken har en viss aktivitet i landet hvor kunden handler fra, som å tilby levering, kan kjøpet bli omfattet av dette landets forbrukerlovgivning. Ifølge Virke er geoblokkering akseptabelt «*hvis andre lover nødvendiggjør det eller dersom det er objektive grunner som rettferdiggjør geoblokkering. En nettbutikk som selger snus kan f.eks. blokkere kunder fra land hvor salg av snus er ulovlig*». Regelverket pålegger ikke levering utenfor butikkens normale leveranseområde, og butikker trenger heller ikke innføre betalingsmetoder som muliggjør betaling fra hvor som helst i EU/EØS.

Forordningen om geoblokkering er [en del av e-handelspakken](#) som Europakommisjonen la frem 25. mai 2016. EU-institusjonene oppnådde [enighet om forslaget i november 2017](#). Behandlingen av forordningen skapte blant annet debatt i Folketinget, hvor det ble stilt spørsmål om forslaget ville bety [mindre inntekter til statskassen og svekket konkurranseevne](#) i medlemsland med et relativt høyt avgifts- og kostnadsnivå. [EFTA-landene kommenterte](#) forordningsforslaget i november 2016, hvor de blant annet etterlyste en sterkere forbrukerbeskyttelse.

EØS/EFTA-kommentaren om det indre marked etter 2019

Næringsministeren har varslet at han skal redegjøre for EØS/EFTA-kommentaren om det indre marked etter 2019, som ble sendt til EU 18. september 2019.

EØS EFTA-landene Norge, Island og Liechtenstein sendte 18. september et felles innspill, [EØS EFTA-kommentar](#), til EU-institusjonene, hvor de understreker at videreutvikling av det indre marked må være en av hovedprioriteringene i den nye femårsperioden.

I innspillet legges det vekt på at det er behov for en helhetlig tilnærming til politikktutformingen, hvor konkurransekraft, bærekraft og den sosiale dimensjonen må gå hånd i hånd. EØS EFTA-landene fremhever også behovet for å identifisere og fjerne hindringene knyttet til grensekryssende digitale tjenester. Digitalisering gjelder alle fagområder, noe som bør gjenspeiles i strukturen til en ny indre markedsstrategi. Landene mener at det indre marked for tjenester må prioriteres høyt, og at politikk må utvikles i lys av at markedet for varer og tjenester blir mer sammenkoblet og verdikjeder stadig mer globale.

Nedenfor omtaler vi noen av de konkrete innspillene fra EØS EFTA-landene. Det er også innspill på mange andre områder, i tillegg til de som omtales nedenfor, for eksempel transport, arbeidsmarked, matsikkerhet, miljø, finans, statsstøtte og forskning.

Energi: EØS EFTA-landene støtter EUs initiativ for å gjøre Europas energimarked mer effektivt. Samtidig pekes det på at nye tiltak bør vurdere spesifikke geografiske forhold. Fornybare kilder har en sentral rolle, men også gass framheves som en kostnadseffektiv måte å redusere utslipp på. Karbonfangst og -lagring er sentralt på lang sikt. Innspillet er i tråd med hva som er ventet i den nye lovgivningspakken som Europakommisjonen skal legge fram i 2020. Ifølge Euractiv vil den få tittelen «[gas decarbonisation package](#)» og vil legge vekt på gass som et alternativt til kull og sektorkobling mellom gass og elektrisitet. Se også [EU/EØS-nytt 28. august i år](#).

Meldeplikt, tjenester: Kommisjonen har foreslått at statlige og kommunale myndigheter må melde fra til EU om utkast til nye nasjonale regler som er knyttet til tjenstedirektivet. Det skal skje minst tre måneder før de vedtas. De tre EØS EFTA-landene skriver i innspillet at det er behov for nye meldepliktreger. Det var også budskapet i en [EØS EFTA-kommentar fra februar i år](#). Forslaget har møtt motstand blant EU-landene, og forhandlingene i Rådet har stoppet opp. Det finske formannskapet har varslet at de [ønsker å ta opp igjen forhandlingene](#) for å komme fram til et kompromiss.

Forbrukerpolitikk: Det er viktig at forbrukerne fortsatt har tillit til og har nytte av det indre marked, mener EØS EFTA-landene. De framhever utfordringer knyttet til den datadrevne økonomien og til «plattformisering» og andre strukturelle endringer knyttet til hvordan varer og tjenester omsettes.

Forsvar: EØS EFTA-landene viser til at det er en sterk dynamikk i utviklingen av EUs sikkerhets- og forsvarspolitik, inkludert det nye europeiske forsvarsfondet og kapasitetsutviklingsprogrammet for 2021-26. Landene mener det er viktig å opprettholde prinsippet i artikkel fem i forslaget til forordning om opprettelse av forsvarsfondet, som åpner for at EØS EFTA-landene kan delta i samsvar med vilkårene fastsatt i EØS-avtalen.

Konkurranseregulering: en konsekvent anvendelse av konkurransereglene i det indre marked er viktig, mener EØS EFTA-landene. De peker på at det i dag er ulikheter mellom EUs og EØS-avtalens konkurranselovgivning. Dette er knyttet til såkalt desentralisert håndheving av konkurransereglene. Landene viser til at manglende homogenitet på dette feltet blant annet har ført til langvarig forsinkelse av innarbeidelse av to EU-direktiver på området.

[Economist skriver 12. september i en lederartikkel](#) at en styrking av det indre marked bør være sentralt i debatten om å få fart på EUs økonomi. Det er det ikke, mener Economist, og viser til kommisjonspresident Ursula von der Leyen knapt har nevnt det indre markedet de første to månedene etter at hun ble utnevnt.

Utenriksminister Eriksen Søreide vil redegjøre for:

Brexit

Siste utvikling i Storbritannia

Etter i underkant av en uke med intense forhandlinger basert på reviderte forslag fra britisk side, ble EU og Storbritannia torsdag 17. oktober enige om en ny skilsmisseavtale og politisk erklæring om det fremtidige forholdet. Avtalen ble [godkjent av EUs toppledere](#) i Brussel samme dag. Enigheten kommer etter at [trontalen til det britiske parlamentet 14. oktober](#) understreket den britiske regjeringens intensjon om å tre ut av EU 31. oktober

Det britiske parlamentet skal holde en såkalt meningsfull avstemning om avtalen på et ekstraordinær møte lørdag 20. oktober. Da parlamentet 17. oktober vedtok å holde et slikt møte (287 mot 275 stemmer), ble det også vedtatt at det vil være mulig å [legge frem endringsforslag](#) til avtalen. Dette åpner for forslag om å sette den nye avtalen ut på folkeavstemning, slik [det liberale partiet allerede har foreslått](#) som endring til trontalen, eller knytte en eventuell godkjenning av avtalen til dette.

Det store [spørsmålet er om regjeringen som ikke lenger har flertall i parlamentet, får avtalen igjennom](#). Partiet DUP (nord-irske protestanter) har så langt sagt de [vil stemme mot](#). Det samme har det skotske nasjonalistpartiet (SNP) og [Labour](#) som har uttalt at avtalen er verre enn Theresa Mays opprinnelige skilsmisseavtale. Det er allikevel usikkert om det vil være noen Labour-representanter som stemmer for (og eventuelt hvor sterk partipisken da vil være), eller om partiet kan vurdere å stemme for avtalen dersom en ny folkeavstemning over avtalen blir vedtatt. Det knytter seg også usikkerhet om hvordan de 21 uavhengige representantene som nylig ble utvist fra det konservative partiet etter å ha stemt mot egen regjering over den såkalte «Benn Act», vil stemme.

I følge siste estimat fra Financial Times skal Boris Johnson per i dag (18. oktober) [mangle tre stemmer](#), men med stor usikkerhet knyttet til begge sider av parlamentet.

«Benn Act» forplikter regjeringen ved lov å be om en utsettelse av forhandlingene fra EU dersom en avtale ikke er godkjent innen 19. oktober. Den britiske brexit-ministeren, Stephen Barclay, uttalte 15. oktober at Boris Johnson *ville* sende et brev til EU om forlengelse dersom en avtale ikke var klar innen lørdag 19. oktober. Hva regjeringen vil gjøre dersom avtalen som nå er på plass, ikke blir vedtatt, gjenstår å se. Mens Boris Johnson fremstiller avstemningen lørdag som en «*new deal or no deal*»-avstemning, har EUs medlemsland nektet å utelukke en utsettelse dersom parlamentet skulle stemme ned avtalen.

Substansen i den nye avtalen

Den [nye avtalen](#) legger opp til kun én toll- og regulatorisk grense. Den vil gå i irske-sjøen mellom Nord-Irland og resten av Storbritannia. Man har funnet en hybridløsning hvor Nord-Irland formelt og juridisk forblir en del av Storbritannias tollunion, men i praksis forblir tilknyttet EUs toll og indre markedsregler for varer. Dette representerer en klar forskjell fra Theresa Mays avtale og gjenspeiler et tidligere forslag fra EU-siden som daværende statsminister May sa ingen britisk statsminister kunne godta.

Den mye omtalte «backstop»-løsningen i Mays avtale, er nå erstattet av en ordning hvor *Nord-Irland alene* forblir tilknyttet EUs regler i en periode på hele fire år. Det nord-irske parlamentet kan så stemme over om den ønsker å fjerne seg fra EUs regelverk etter den perioden. Den opprinnelige backstop-løsningen medførte at *hele* Storbritannia ville forblitt tilknyttet EUs tollunion dersom en ny avtale eller alternative løsning ikke var funnet ved utgangen av overgangsordningen (slutten av 2020).

EUs forhandlingsleder, Michel Barnier, uttalte at Nord-Irland ville dra nytte av Storbritannias fremtidige handelspolitikk, men samtidig ville forbli et inngangspunkt til EUs indre marked: “*U.K. authorities can apply U.K. tariffs on products coming from third countries so long as those goods entering Northern Ireland are not at risk of entering our single market. However for goods at risk of entering the single market, U.K. authorities will apply the EU’s tariffs.*”

Det fremtidige forholdet

Den [nye politiske erklæringen](#) om det *fremtidige* forholdet skal ifølge Politico ikke være endret vesentlig. Erklæringen har seks færre klausuler enn forrige versjon. Noen endringer reflekterer naturlig nok endringer i den nye skilsmisseavtalen, bl.a. er referansen til den opprinnelige «backstop»-løsningen tatt ut.

Britene skal visstnok ha ønsket at den politiske erklæringen ene og alene skulle være basert på en frihandelsavtale. Her ser det ikke ut som de har fått gjennomslag. Referanser til EU-byråer, EU-domstolen (som siste instans i tvister som involverer EU-rett) og sikkerhetspolitikk forblir uendret. De såkalte «*level playing field*»-bestemmelsene som skal sikre at Storbritannia ikke undergraver EUs standarder, er heller ikke fjernet. Skulle Storbritannia bestemme seg for å fjerne seg fra EUs standarder i stor grad, vil nok forpliktelsene fra EUs side i de fremtidige handelsforhandlingene også reduseres deretter: *“The precise nature of commitments should be commensurate with the scope and depth of the future relationship and the economic connectedness of the Parties.”*

Merkel har uttalt at EU og Storbritannia nå må [forhandle en handelsavtale så raskt som mulig](#). Hun understreket at det i den nye avtalen er tydeligere at Storbritannia ikke lenger vil ha noen tilknytning til EUs tollunion (den opprinnelige backstop-løsningen er borte) og at landet da i større grad blir å betegne som et tredjeland som EU inngår en mer klassisk handelsavtale med.

Når det gjelder de fremtidige fiskeriforhandlingene mellom EU og Storbritannia skal Barnier ifølge [altinget.dk](#) ha uttalt at [han vil prioritere en fiskeritavtale](#) for at danske [og andre EU] fiskere fortsatt skal kunne fiske i britisk farvann.

Hva betyr alt dette for Norge

Regjeringen har ved en rekke anledninger orientert Stortinget om beredskapen både med hensyn til en ordnet brexit (skilsmisseavtale) og et «no deal»-scenario.

Beredskap for en ordnet brexit og en fremtidig avtale

EØS EFTA-landene inngikk i desember 2018 [en egen skilsmisseavtale med Storbritannia](#) som i stor grad gjenspeilte skilsmisseavtalen mellom EU og Storbritannia den gang på de områder som var relevante for EØS-avtalen, med spesielt fokus på borgeres rettigheter. Avtalen var riktignok avhengig av at skilsmisseavtalen mellom EU og Storbritannia faktisk ble godkjent. I hvilken grad EØS EFTA-landenes avtale nå må justeres for å gjenspeile den nye avtalen mellom EU og Storbritannia, er usikkert, men avstemningen i det britiske parlamentet på lørdag blir uansett svært avgjørende for Norge og EØS EFTA. Det er nok lite trolig at den nye avtalen vil medføre de store endringene i EØS EFTA-avtalen siden hovedpunktene i de forhandlingene som nå har funnet sted mellom Storbritannia og EU, i mindre grad har vært sentrale i EØS EFTA-avtalen.

Det viktigste for norske aktører (næringsliv, studenter og arbeidstakere) er nok at en ordnet brexit vil innebære en **overgangsordning** også for EØS EFTA-landene. Det vil bety at de i denne perioden (ut 2020, evt. lenger om partene blir enige om dette) vil ha samme rettigheter i og markedsadgang til Storbritannia som i dag. Overgangsperioden er *ikke* en del av selve skilsmisseavtalen mellom EØS EFTA-landene og Storbritannia, men regjeringen har sagt både til EU og Storbritannia at overgangsperioden også kan gjelde samtlige avtaler Norge har med EU. Dette vil kreve et folkerettslig instrument og egen lovgivning for å sikre at Storbritannia også i Norge vil bli behandlet som om de er medlem av EU i en overgangsperiode, jf. [Innst. 196 S \(2018-2019\)](#) som ble vedtatt av Stortinget 14. mars 2019.

Overgangsordningen, dersom den inntreffer, vil sikre forutsigbarhet og vil gi regjeringen tid til å forhandle **en fremtidig handelsavtale** med Storbritannia. Regjeringen presenterte allerede i november 2016 en [handelspolitisk analyse](#) med forventninger til en slik avtale. Regjeringen mener en slik avtale må gi minst like god markedsadgang til Storbritannia som EØS-avtalen, og helst bedre på fisk. Regjeringen skrev at «*Det er i Norges interesse å opprettholde tollfrihet for industrivarer og forbedre markedsadgang for sjømat som ikke har tollfrihet i dag*». Statsministeren har uttalt at hun helst vil [kopiere EUs fremtidige handelsavtale med Storbritannia](#). I følge [Finans Norge](#) skal utenriksministeren ha sagt at noen forhold vil Norge kunne avtale direkte med Storbritannia, hovedsakelig på vareområdet. På andre områder vil

Norge måtte skygge de avtalene som etableres mellom EU og Storbritannia, herunder på finansielle tjenester.

Beredskap for «no deal» brexit

Regjeringen har inngått følgende avtaler og brevveksling med Storbritannia dersom landet skulle gå ut av EU (31. oktober eller senere) uten en avtale («no deal»):

- En avtale om borgeres rettigheter, vedtatt av Stortinget, jf. [Innst. 183 S \(2018-2019\)](#). Justis og beredskapsdepartementet vedtok 11. oktober en [midlertidig forskrift](#) som sikrer rett til fortsatt opphold for britiske borgere som bor i Norge og deres familiemedlemmer.
- En avtale mellom Norge, Island og Storbritannia om handel med varer. Den omfatter også handel med fisk. Sammen med avtalen er det også inngått en erklæring om fremtidig tilnærming til opprinnelsesregler og en brevveksling om tekniske reguleringer (TBT) og sanitære og phytosanitære reguleringer (SPS).
- En avtale om luftfart. Den legger til rette for at flyene mellom Norge og Storbritannia kommer til å fortsette å gå som i dag.
- En avtale om veitransport. Den sikrer markedsadgang for både gods- og passasjertransport.
- En [politisk erklæring \(brevveksling\) om videreføring av vilkårene for maritim transportvirksomhet](#). Den omfatter blant annet anløp og adgang til havnetjenester, adgang til å drive transport i innenriksfart og mannskapsbytte.
- En avtale om fiskeriforvaltning. Den sikrer videreføring av eksisterende soneadgang. [Avtalen ble signert 30. september](#). EU har kommet med [kritikk av Storbritannia for manglende informasjon](#) om landets internasjonale forhandlinger og avtaler inkludert fiskeritavtalen med Norge.

På europautvalgsmøtet 20. september understreket utenriksministeren at det til tross for de midlertidige avtalene er en del faktorer vi ikke rår over. For eksempel kan det bli lang kø på den britiske grensa. «*Hvis vi kommer med lastebiler med fersk sjømat, er det en situasjon som ikke er særlig attraktiv*», uttalte hun. Samtidig understreket hun at vi også der vil «*være i samme situasjon som alle andre, og det handler selvfølgelig om kapasitet på britisk side til å kunne håndtere grensepasseringer. Det er en sånn praktisk konsekvens som vi dessverre ikke får gjort så mye med, men som allikevel er der som en situasjon vi må forholde oss til.*»

NHO [er kritiske](#) til at det bare er noen få uker før brexit, ikke er inngått noen midlertidig avtale mellom Norge og Storbritannia om *tjenester*. På grunn av områdets kompleksitet sa utenriksministeren på møtet i Europautvalget 31. januar 2019 at det ikke har vært aktuelt å inkludere handel med andre tjenester enn de nevnt ovenfor i beredskapsarbeidet. For disse andre tjenestene vil Norges respektive WTO-forpliktelser i tjenesteavtalen GATS være rammen i tilfelle en «no deal». I Europautvalget 20. september utdypet utenriksministeren og sa det ikke er noen land som har fått til en avtale med Storbritannia på tjenester. Det er primært to årsaker til at dette er vanskelig, både kompleksiteten og koblingen til fri personbevegelse: «*Det ene er at britene selv sier at dette er et spørsmål som er så komplekst at man må ha mye kapasitet for å kunne forhandle. Det er veldig forståelig, for det er et veldig sammensatt og komplekst område. Det andre er at tjenesteområdet har fri personbevegelse som en vesentlig forutsetning. Det er samtidig en av de viktigste årsakene til at britene skal ut av EU. Dermed er det et veldig politisk sensitivt spørsmål som det er vanskelig å lage avtaler om, særlig på det nåværende tidspunkt.*»

For annen informasjon om norsk beredskap se [tidligere informasjonspakker](#).

Norsk deltakelse i EUs finansieringsordning for grenser og visum for perioden 2021–2027

I EUs langtidsbudsjett (The Multiannual Financial Framework, MFF) for 2021-2027 har Europakommisjonen gjort framlegg om å styrke budsjettet for [handtering av yttergrensene](#). Det er gjort framlegg om å auke storleiken på asyl- og migrasjonsfondet til 11,3 mrd. og om eit nytt

fond for heilheitleg grenseforvaltning på 9,3 mrd. Euro (IBMF). Under det siste fondet er det mellom anna eit finansieringsprogram for grenser og visum (BMVI). I brev av 14. oktober til Stortinget om dagsorden for møtet i Europautvalet 21. oktober skriv Utanriksdepartementet at «*Ordningen viderefører dagens grense- og visumordning som gjelder for 2013–2020. Ordningen er Schengen-relevant, slik at Norge er forpliktet til å delta i BMVI. Det foreslås en betydelig økning i bevilgningene til finansieringsordningen i perioden 2021–2027.*»

Sentralt i dette er den såkalla interoperabilitetspakka som Europaparlamentet og Rådet vedtok i vår. Den skal sikre politi og grensevakter ein felles søkeinngang til dei ulike databasane EU har knytt til grensekontroll, migrasjon og sikkerheit.

I [sitt arbeidssprogram for samarbeidet med EU for 2019](#) skriv regjeringa at «*Indre sikkerhet forutsetter at grense-, toll- og politimyndigheter har tilgang til korrekt informasjon til rett tid. Norge bruker, og deltar i utviklingen av, IT-systemer innenfor Schengen-samarbeidet. Norge ønsker også å få enklere tilgang til Europols registre, primært innenfor gjeldende samarbeidsavtale. Også andre alternativer kan være aktuelle dersom det, eksempelvis, i forhandlingene om Storbritannias uttreden av EU skulle åpnes for en annen, og i sum mer, fordelaktig tilknytning.*»

Det var i 2017 Europakommisjonen kom med framlegget til interoperabilitetspakka som eit av fleire tiltak knytt til arbeidet med EUs sikkerheitsunion. Formålet er å utveksle opplysningar mellom ulike databasar for å sikre at grense- og politistyresmakter har tilgang til opplysningar når dei treng det. Målet er mellom anna å gjere det lettare å avsløre personar som er ein sikkerheitstrussel eller brukar falske identitetar. Det skal også bli enklare å identifisere einslege mindreårige. Opplysningar skal vere tilgjengeleg både når personar kryssar grensene, og når dei reiser innanfor Schengen-området. Kommisjonen har understreka at prinsippa om personvern og grunnleggjande rettar skal respekterast fullt ut.

I [regjeringas Schengen-notat om interoperabilitetspakka](#) (sist oppdatert 30. mai 2018) er det vist til at det er usikkert om regelverket vil krevje lovendring og til at det er stor uvisse om kva kostnadar det nye systemet vil medføre. Det er vist til at det både usikkert om kor stor kostnaden for Noreg og dei andre Schengen-tilknyttta landa vil vere med å knytte seg til systemet og enda større uvisse om kva kostnadane vil vere med å tilpasse IKT-systema til politi- og utlendingsforvaltninga i Noreg. I sitt høyringssvar er Politidirektoratet positive til formålet om å fastslå personars rette identitet og oppdage misbruk av identitet. Samtidig viser direktoratet til omfanget av regelverket i pakka saman med anna EU-regelverk og andre system som skal gjennomførast dei neste åra. Dette gjer det vanskeleg å vurdere det samla biletet av korleis dette vil treffe politiet. Notatet inneheld vurderingar og anna informasjon som ikkje er offentleg tilgjengeleg.

Interoperabilitetspakka skal samkøyre seks ulike EU-databaser:

- Fingeravtrykkdatabasen (Eurodac)
- Databasen med informasjon om reisande inn og ut av Schengen (Entry/Exit System – EES)
- Det europeiske reise- og autorisasjonssystemet (ETIAS) om potensiell sikkerheitsrisiko og irregularitet knytt til reisande frå tredjeland som ikkje treng visum.
- Schengeninformasjonssystemet (SIS II) knytt til etterlyste eller sakna personar og gjenstandar
- Visainformasjonssystemet (VIS) som knyter saman alle konsulat som kan gje visum med kvarandre og med alle grensekryssingspunkta inn til Schengen.
- Database om straffedømde EU-borgarar (ECRIS)

Noreg deltek i alle desse databasane unntatt ECRIS.

Eurodac-basen som opphavleg var knytt til asylpolitikk, er den seinare utvida til også å gjelde personar som er mistenkt for alvorleg kriminalitet og terror (Eurodac II). Noreg fekk ein avtale om deltaking i Eurodac alt i 2001 samstundes som ein avtale om deltaking i Dublin-samarbeidet vart inngått. [EU og Noreg vart i 2018 samde om ein ny Eurodac-avtale](#). Parallelt kom Europakommisjonen i 2016 med framlegg til ny revisjon av databasen (Eurodac III.) Mellom anna foreslo Kommisjonen å utvide formålet ytterlegare, ved at databasen også skal lagre opplysningar om utlendingar som ikkje har søkt eller søker asyl, og som ikkje har lovleg opphald i eit medlemsland. Målet er betre kontroll og oversikt over utlendingar og gjere retur enklare. Bruken av biometri blir utvida til å inkludere ansiktsfoto. Aldersgrensa for å lagre biometriske data av barn er foreslått senka frå 14 til 6 år. Forslaget opnar også for at informasjon om identitet kan delast med tredjeland der dette er nødvendig for å sikre retur. Framlegget til Eurodac III kom saman med framlegg til revisjon av Dublin-regelverket. Det siste vil medføre omfattande endring av Europas asylpolitikk. Framlegga til endringar i Eurodac og Dublin-regelverket var på [norsk høyring i 2016](#). EU-landa har ennå ikkje greidd å bli samde om desse framlegga.

For eit år sidan underteikna EU og Noreg ein [avtale om deltaking i eu-Lisa](#), EUs byrå for forvaltning av dei store IT-systema innanfor Schengen-samarbeidet. Stortinget handsama samtykke til deltakinga våren 2017. EU vedtok i november 2018 ein [revisjon av eu-Lisa-forordninga](#). Den utvidar mandatet til også å omfatte dei nye Schengen-databasane (ETIAS og EES), og gjev eu-Lisa ansvaret for arbeidet med samkøyringa av alle databasane.

Noreg deltek altså ikkje i ECRIS-samarbeidet om tilgang til opplysningar om straffedømde EU-borgarar. I desember 2018 vart det oppnådd [semje i EU om reform av ECRIS-systemet](#), slik at det et nå blir etablert ei sentral database med opplysningar om domfelte tredjelandsstatsborgarar og statslause personar.

For meir informasjon sjå også ei oversikt frå Europaparlamentets utredningsteneste [Protection of EU external borders](#).

15. oktober 2019 kom meldinga om at [regjeringa vidarefører den midlertidige indre grensekontrollen](#) i nye seks månader. Justis- og beredskapsministeren uttaler i ei pressemelding at dette er eit viktig tiltak for å beskytte Noreg mot terror. Spesielt viser ministeren til potensialet for sekundærmigrasjon og er uro over bruken av falske eller forfalska dokument blant migrantar i Europa. Noreg har hatt slik indre grensekontroll heilt frå november 2015. Også Sverige, Danmark, Tyskland og Austerrike har slik midlertidig grensekontroll. [Europaparlamentet har tidligare kritisert Noreg og dei andre landa for dette](#).

Avtale om felles oppfyllelse med EU av klimamålet for 2030

Status

[Stortinget ga like før sommeren samtykke](#) til å inngå en avtale med EU om en felles oppfyllelse av klimamålene for 2030. Samtykke gjelder et utkast til beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av en rekke rettsakter i protokoll 31 i EØS-avtalen. Beslutningen og avtalen er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen. I følge regjeringens proposisjon var det ventet at dette skjedde senest innen oktober 2019. Avtalen gjelder også for Island. Så langt vi vet har Island foreløpig ikke godkjent beslutningen og avtalen.

I EU er det Rådet som skal gi et forhåndssamtykke til at avtalen innlemmes i EØS-avtalen. [Den 27. september la Europakommisjonen fram et forslag til avgjørelse i Rådet](#). Forslaget omtaler bakgrunnen og formålet for avtalen med Norge og Island, og redegjør for de enkelte bestemmelsene i forslaget. Det gjelder blant annet hvilke rettslige forpliktelser som ligger i protokoll 31 og rollen til EFTAs overvåkingsorgan ESA og EFTA-domstolen, prosedyrer og frister for nasjonale regnskapsplaner for skogbruk, og hvilke deler av forordningen om et styringssystem

for energiunionen (2018/1999) som skal gjelde. Det er foreløpig ikke klart når saken skal behandles i Rådet.

Vi har [sammenlignet utkastet til EØS-komitebeslutning i vedlegget til regjeringens proposisjon](#) (Prop. 94 S (2018-2019)) og i [vedlegget til Kommisjonens forslag](#). I den innledende teksten i beslutningen er det ulikheter i ordlyden. Nedenfor er en tabell som viser ulikheter i de to utkastene til EØS-komitebeslutning:

Regjeringens proposisjon til Stortinget	Kommisjonens forslag til Rådet
(2) Samarbeidet mellom partene i EØS-avtalen bør i tidsrommet fra 1. januar 2021 til 31. desember 2030 utvides til å gjelde europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/841 av 30. mai 2018 om tilføyelse av utslipp og opptak av klimagasser fra arealbruk, arealbruksendring og skogbruk i klima- og energirammen for 2030, og om endring av forordning (EU) nr. 525/2013 og beslutning nr. 529/2013/EU	(2) Samarbeidet mellom EØS-avtalens kontraherende parter bør utvides til at omfatte Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/841 af 30. maj 2018 om medtagelse af drivhusgasemissioner og -optag fra arealanvendelse, ændret arealanvendelse og skovbrug i klima- og energirammen for 2030 og om ændring af forordning (EU) nr. 525/2013 og afgørelse nr. 529/2013/EU
(3) Samarbeidet mellom partene i EØS-avtalen bør i tidsrommet fra 1. januar 2021 til 31. desember 2030 utvides til å gjelde europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/842 av 30. mai 2018 om medlemsstatenes bindende årlige reduksjoner av klimagassutslipp i tidsrommet 2021–2030 som bidrag til klimatiltak for å oppfylle forpliktelsene i henhold til Paris-avtalen, og om endring av forordning (EU) nr. 525/2013	(3) Samarbeidet mellom EØS-avtalens kontraherende parter bør utvides til at omfatte Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/842 af 30. maj 2018 om bindende årlige reduktioner af drivhusgasemissioner for medlemsstaterne fra 2021 til 2030 som bidrag til klimaindsatsen med henblik på opfyldelse af forpligtelserne i Parisaftalen og om ændring af forordning (EU) nr. 525/2013
(4) Samarbeidet mellom partene i EØS-avtalen bør utvides til å gjelde visse bestemmelser i europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2018/1999 av 11. desember 2018 om styringen av energiunionen og klimatiltakene, om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 663/2009 og (EF) nr. 715/2009, europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF, 98/70/EF, 2009/31/EF, 2009/73/EF, 2010/31/EU, 2012/27/EU og 2013/30/EU, rådsdirektiv 2009/119/EF og (EU) 2015/652, og om oppheving av europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 525/2013, som er avgjørende for gjennomføringen av forordning (EU) 2018/841 og (EU) 2018/842. Dette berører ikke vurderingen av om forordning (EU) 2018/1999 er EØS-relevant.	(4) Samarbeidet mellom EØS-avtalens kontraherende parter bør utvides til at omfatte visse bestemmelser i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/1999 af 11. december 2018 om forvaltning af energiunionen og klimaindsatsen, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 663/2009 og (EF) nr. 715/2009, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/22/EF, 98/70/EF, 2009/31/EF, 2009/73/EF, 2010/31/EU, 2012/27/EU og 2013/30/EU, Rådets direktiv 2009/119/EF og (EU) 2015/652 og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 525/2013, som er nødvendige for gennemførelsen af forordning (EU) 2018/841 og (EU) 2018/842.
(7) Ved denne beslutning og den planlagte	(7) Ved denne afgørelse træffer Island og

<p>innlemmelsen i EØS-avtalen av europaparlaments- og rådskrav (EU) 2018/410 av 14. mars 2018 om endring av direktiv 2003/87/EF for å fremme kostnadseffektive utslippsreduksjoner og lavutslippsinvesteringer, og beslutning (EU) 2015/1814, vil Island og Norge treffe lovgivningsmessige tiltak for å oppfylle sine respektive forpliktelser til å redusere egne klimagassutslipp med minst 40 % innen 2030 sammenlignet med 1990, som uttrykt i de respektive nasjonalt fastsatte bidragene framlagt for sekretariatet til FNs rammekonvensjon om klimaendring.</p>	<p>Norge foranstaltninger med henblik på at oppfylle deres reduktionsmål for drivhusgasemissioner på minst 40 % i 2030 i forhold til 1990-niveau.</p> <p>(8) Denne avgjørelse foregriber ikke, hvordan EU, Island og Norge gjennomfører Parisavtalen.</p>
<p>(10) EFTAs overvåkingsorgan og EFTA-domstolens myndighet i henhold til denne beslutning er begrenset til de forpliktelser som med dette er inngått for å oppnå målet om å redusere klimagassutslipp med minst 40 % for hele økonomien innen 2030. Denne beslutning omfatter ikke andre EU-mål eller EU-rettsakter på klimaområdet og heller ikke rettsakter og mål på energiområdet. Dette berører ikke EØS-avtalens virkeområde.</p>	<p>(11) EFTA-Tilsynsmyndighetens og EFTA-Domstolens beføyelser i henhold til denne avgjørelse er begrenset til de hermed forbundne forpliktelser.</p>

Ulikheter i ordlyd kan oppstå når samtykket fra Stortinget innhentes *før* vedtak i EØS-komiteen. Den vanlige prosedyren er at rettsaktene (som krever lovendring, budsjettbevilgning eller er av særlig viktighet) tas inn i EØS-avtalen med forbehold om Stortingets samtykke i etterkant av EØS-komiteebeslutningen. Av de 113 samtykkeproposisjonene som Stortinget har behandlet siden 2007, har 13 vært innhenting av forhåndssamtykke. (I tillegg har det vært 33 forhåndssamtykker knyttet til norsk deltakelse i EU-programmer). Blant de 13 finner man blant annet deltakelsen i EUs finanstilsyn, personvernforordningen og regelverk om verdipapirhandel. For en full oversikt, se stortingsbibliotekets [EU/EØS-nytt 9. mai 2019](#).

Godkjenning av planer for utslipp og opptak fra skog (LULUCF)

Under behandlingen i Stortinget var det blant annet diskusjon om de nasjonale planene om utslipp og opptak fra skogen ([LULUCF-forordningen](#)). Her er en såkalt framoverskuende referansebane sentral - en form for «business-as-usual» scenario som beregner årlige netto utslipp/opptak på eksisterende skogarealer.

Det er EFTAs overvåkingsorgan ESA som skal vurdere Norges forslag til referansebane. Dette skal skje etter konsultasjon med eksperter og i samarbeid med Europakommisjonen. En vurdering og godkjenning skal formelt skje etter at avtalen med EU har trådt i kraft. Formelt sett trenger ikke Norge sende forslag til referansebane før etter at avtalen er trådt i kraft. Den ble likevel [sendt uformelt til ESA i mars i år](#), for å bidra til at den formelle vurderingen går raskt etter at avtalen er inngått. Så langt vi vet er skal en nyopprettet ekspertgruppe etter planen starte vurderingen av de norske og islandske referansebanene i januar/februar neste år.

[Regjeringens forslag til referansebane bygger på den modellen Finland har valgt](#). I mai i år la en ekspertgruppe under EU-kommisjonen fram sine tekniske anbefalinger. Da ble verken de svenske eller finske planene godkjent. [Kommisjonens vurderinger i juni](#) var imidlertid mindre strenge. Her

får alle landene unntatt Malta kommentarer, men det er kun [Sverige og Latvia som oppfordres til å endre deler av planen](#). EU-landene skal sende inn de endelige planene innen utgangen av 2019.

Diskusjon i EU om å øke utslippsreduksjonsmålet for 2030 fra 40 til 55 prosent

EUs nye kommisjonspresident Ursula von der Leyen har gitt den påtroppende EU-kommissæren Frans Timmermans i oppdrag å legge fram en plan for «[A European Green Deal](#)» i løpet av sine første 100 dager. Det inkluderer blant annet et oppjustert klimamål for 2030 fra 40 til minst 50 prosent utslippskutt. Miljøministrene fra Danmark, Frankrike, Latvia, Luxembourg, Nederland, Portugal, Spania og Sverige ønsker imidlertid ytterligere kutt. I et [brev til Frans Timmermans](#) foreslår de at EU må forplikte seg til en utslippsreduksjon på 55 prosent innen 2030.

I [høringen i Europaparlamentet sa Timmermans](#) at han ville være «*extremely surprised if the outcome of this were anything other than at least a 55% reduction by 2030*». Han ønsker imidlertid å vente på vitenskapelige analyser før den endelige beslutningen tas. Timmermans kom også inn på den internasjonale dimensjonen og diskusjonen som nå foregår i EU om en grense-importskatt: «*With the Green Deal, Europe can lead by example, but we should also be prepared to consider other instruments. For instance, a carbon border tax to level the playing field for European products if other countries do not go as far as us, or refuse to go in the right direction*». For mer informasjon se stortingsbibliotekets [EU/EØS-nytt 10. oktober 2019](#).

Kommisjonens kommentarer til energi- og klimaplanene til Danmark, Finland og Sverige

EU har satt som mål å redusere utslippet av drivhusgasser med 40 prosent fra nivået i 2005. Minst 32 prosent av energiforbruket i EU skal være fornybart. EU har også et indikativt, kollektivt mål om å øke energieffektiviteten med 32,5 prosent, og et mål om å øke overføringskapasiteten over landegrensene til 15 prosent. Formålet med å øke overføringskapasiteten mellom medlemslandene, er å sikre alle europeere tilgang til ren og rimelig energi.

Styringssystemforordningen for energiunionen og klimainnsatsen forutsetter at medlemslandene utarbeider tiårige nasjonale energi- og klimaplaner. De første skal gjelde fra 2021-2030. Kommisjonen har kommet med kommentarer på de foreløpige planene. Vi ser på kommentarene til Danmark, Finland og Sverige nedenfor. Endelige nasjonale planer må så sendes innen utgangen av 2019.

Norge vil under sin nye avtale med EU også måtte utarbeide lignende planer.

Innsatsfordelingsforordningen setter som mål at Danmark og Finland skal redusere utslippet av drivhusgasser fra ikke-kvotepiktig sektor med 39 prosent innen 2030 fra nivået i 2005. Sverige skal redusere utslippet med 40 prosent. Styringssystemforordningen legger opp til at Danmark skal øke andelen fornybar energi til 46 prosent i 2030. Finland skal øke fornybarandelen til 51 prosent, mens Sverige skal øke fornybarandelen til 64 prosent.

Danmark

Med eksisterende tiltak vil Danmark bomme på målet om 39 prosent utslippskutt med 16 prosentpoeng, ifølge Kommisjonen. Kommisjonen mener klimadelen av planen gir en rimelig god oversikt over tiltak, men det er usikkert om tiltakene er tilstrekkelig for å innfri utslippsmålet. Energidelen i planen må videreutvikles, fastslår Kommisjonen. Planen må konkretisere hvordan fleksibilitetsmekanismene i kvotehandelsystemet, ETS, og potensielle kreditter i LULUCF-sektoren (arealbruk, arealbruksendring og skogbruk) skal brukes. Tiltak for å redusere utslipp fra transportsektoren og øke energieffektivisering, særlig i bygningssektoren, må også videreutvikles i den endelige planen.

Danmark har som mål å øke andelen fornybar energi til 55 prosent innen 2030. Kommisjonen viser til at det er betydelig over målet på 46 prosent fornybar energi som følger av Annex II til

forordning om EUs styringssystem for energiunionen og klimainnsatsen. Trendutviklingen indikerer en fornybarandel på 48 prosent innen 2030. Skal Danmark nå sitt mål om 55 prosent, må planen videreutvikles og konkretiseres, fastslår Kommisjonen.

Kommisjonen mener Danmarks foreløpig mål for energieffektivisering er uambisiøs, og i veldig liten grad vil bidra til at EU oppnår sitt kollektive mål for energieffektivisering for 2030. Danmark legger opp til vekst i energiforbruket, men forklarer ikke hvorfor det er nødvendig, samtidig som EU totalt sett skal redusere energiforbruket med 11,6 prosent fra 2020 til 2030. Planen bør bli tydeligere på tiltak og mål, skriver Kommisjonen.

Danmark har en overføringskapasitet på over 50 prosent og er godt tilkoblet til det indre energimarkedet, fastslår Kommisjonen. Kommisjonen etterlyser likevel en evaluering av dagens kapasitetsutfordringer og mulighetene for økt kapasitet i det internasjonale strømmettet. Kommisjonen peker særlig på overføringskapasiteten mellom Danmark og Tyskland.

Finland

Kommisjonen mener Finlands klimaplan kan være tilstrekkelig for å innfri målet om utslippskutt på 39 prosent. Om planen lykkes avhenger bl.a. av bruken av fleksibilitetsmekanismene i ETS og LULUCF. I tillegg redegjør planen for tilleggstiltak innenfor transport og jordbruk som kan gi større kutt. Kommisjonen ber Finland om å gi mer informasjon om bruken av fleksibilitetsmekanismene innenfor LULUCF og om å tallfeste forventet utslippskutt med og uten tilleggstiltakene.

Finland har som mål å øke fornybarandelen til 50 prosent, og dermed litt under målet som følger av styringssystemforordningen. Kommisjonen ber Finland redegjøre for en utviklingsbane hvor målet om 51 prosent blir oppnådd. Kommisjonen ber om ytterligere konkretisering av mål og tiltak.

Finland legger opp til en liten økning i energiforbruket, og bidraget til unionens energieffektivisering er derfor ikke ambisiøs, konkluderer Kommisjonen. Kommisjonen ber derfor Finland revurdere mål og tiltak.

Finland har mål om å holde overføringskapasitet til utlandet på 15 prosent i 2030. Kommisjonen mener det er uklart hvordan Finland beregner denne overføringskapasiteten og at planen bør omfatte tiltak som gjør det mulig å bygge ut transeuropeisk infrastruktur - *Projects of Common Interest*.

Sverige

Kommisjonen anslår at Sverige vil nå målet om 40 prosent utslippskutt innen 2030, forutsatt at de svenske beregningene er riktige. Kommisjonen mener planen bør konkretisere effekten av tiltakene ytterligere. Kommisjonen vektlegger at Sverige har mer ambisiøse planer enn det som følger av styringssystemforordningen, har et ambisiøst mål for transportsektoren og aktivt bruker karbon- og energiavgifter for å nå klimamålene. Kommisjonen mener Sverige ikke anvender regnskapsreglene i LULUCF-forordningen, og at planen ikke tydelig redegjør for hvordan Sverige skal etterkomme kravet om netto-null utslipp fra LULUCF-sektoren.

Sverige har mål om å øke fornybarandelen til 65 prosent. Planen legger opp til at målet oppnås gjennom vedtatte tiltak, men det er usikkert om denne andelen vil være et bidrag inn mot EUs kollektive fornybarmål på 32,2 prosent. Kommisjonen mener det er nødvendig å konkretisere tiltak og effekter.

Sverige skal øke energieffektiviteten med 50 prosent. Kommisjonen fastslår at det er et moderat mål opp mot EUs kollektive mål, og mener planen må være mer konkret i beskrivelsen av politikk og tiltak.

Sverige har en overføringskapasitet som er langt høyere enn 15 prosent. Planen anslår en overføringskapasitet på 27 prosent i 2030. Kommisjonen mener planen bør omtale kapasitetssituasjonen i perioden 2020-2030 og hvilken betydning infrastrukturprosjekter vil ha.

Andre saker

Følgende saker er ikke satt på dagsorden for møtet, men kan være av interesse for Europautvalget mer generelt.

Ny Europakommisjon – oversikt etter høringer i Europaparlamentet

Den nye Europakommisjonen vil ikkje kunne overta 1. november som planlagt. Det er klart etter to veker med høyringar i Europaparlamentet. 23 av 26 kandidatar til det nye kommisjonskollegiet vart godkjente, medan tre kandidatar fekk tommelen ned. Kandidatane frå Romania og Ungarn vart avvist i rettskomiteen alt før dei kom til høyring i ein fagkomité. Den franske kandidaten vart avvist etter ei to høyringar. Det er ennå ikkje avklart kven som blir kommissærar frå Frankrike, Romania og Ungarn eller kva ansvarsområde dei får.

Påtroppande kommisjonspresident Ursula von der Leyen la fram [fordelinga av ansvarsområde mellom dei 26 kommissæranne](#) 10. september. 30. september starta dei ulike fagkomiteane i Europaparlamentet prosessen med høyringar av dei ulike kandidatane. I forkant gjekk rettskomiteen gjennom fråsegnene som alle kandidatane må levere om økonomiske og andre tilhøve. Komiteen varsla at den fann ungarske László Trócsányi (sentrum høgre, EPP) og rumenske Rovana Plumb (sentrum venstre, S&D) ueigna til å bli kommissærar pga. interessekonfliktar. Dei to skulle ha ansvar for naboskapspolitikk og utviding og for transportpolitikk respektivt.

Den franske kandidaten Sylvi Goulard (den liberale gruppa, Renew Europe) var tiltenkt eit stort ansvarsområde knytt til den indre marknaden og i tillegg industri-, forsvars- og teknologipolitikk. Etter den fyrste høyringa måtte ho både svare på skriftlege tilleggsspørsmål og møte til ny høyring. Dette var ikkje nok til å overtyde parlamentarikarane. Det var to fagkomitear som hadde hovudansvar for høyringane av henne – indre marknadskomiteen og industri-, energi- og forskingskomiteen. Medlemmane i dei to komiteane avviste med 82 mot 29 røyster hennar kandidatur. Det har kome kritikk mot Goulard både pga. rot med godtgjersle til politiske assistentar og bindingar til eit amerikansk konsulentselskap. Samstundes er det blitt stilt spørsmål om kor fornuftig det er slå saman ulike saksområder til den store porteføljen ho var tiltenkt og om det vil skape uheldige interessekonfliktar mellom ulike politiske omsyn. Ein del meiner avvisinga av Goulard også er eit peik til Emmanuel Macron som i stor grad bidrog til at Ursula von der Leyen vart kommisjonspresident i staden for ein av toppkandidatane frå Europavalet i mai. Ved å avvise Goulard har alle dei tre store politiske gruppene mista ein kandidat til den nye Europakommisjonen.

Også to andre kandidatar, svenske Ylva Johansson (innanrikssaker) og polske Janusz Wojciechowski (landbruk) fekk skriftlege tilleggsspørsmål etter lite overtydande høyringar i Europaparlamentet. Medan Johansson vart godtkjent med basis i svara på tilleggsspørsmåla, måtte Wojciechowski gjennom ei ny munnleg høyring før han også vart godtkjent.

Etter at Goulard vart avvist vart det elles lagt merke til at Macron distanserte seg frå henne ved å vise til at det var von der Leyen som hadde ynskt Goulard inn i Kommisjonen. Samla skriv fleire kommentatorar i dag at von der Leyen har kome svekka ut av prosessen så langt. Fleire har også peikt på at både von der Leyen og Macron kjenner for dårleg til Europaparlamentet og dermed har undervurdert kor viktig det er med dialog med aktørane der. Kanskje er det ein lærdom frå denne

prosessen som gjorde at von der Leyen inviterte fleire av dei politiske gruppeleiarane til frukost i samband med møtet i Det europeiske råd 17. og 18. oktober.

Både Romania og Ungarn har fremja nye kandidatar, men desse er ennå ikkje formelt akseptert av von der Leyen. Det har også vore regjeringskrise i Romania og det kan vere den nye regjeringa vil fremje sin eigen kandidat. Frankrike har ennå ikkje rukke å nominere ein ny kandidat, men Macron og von der Leyen har hatt samtaler. Samla er det derfor ikkje klart korleis dei tre ledige porteføljane vil bli fordelt mellom desse tre landa og om det også kan bli andre endringar i ansvarsfordelinga for å få kabalen til å gå opp. Likevel meiner dei fleste at Macron vil insistere på at den store porteføljen som var tiltenkt Goulard ikkje skal delast opp og at ein fransk kommissær skal få ansvaret or den.

Det var lagt opp til at Europaparlamentet skulle røyste over det nye kommisjonskollegiet 23. oktober og at kollegiet skulle ta over 1. november. Presidenten i Europaparlamentet og dei politiske gruppeleiarane vart 16. oktober samde om at den nye Kommisjon kan ta over 1. desember. Det vil gje dei tre ny kandidatane tid til å sette seg inn i sine respektive ansvarsområde og deretter gjennomgå høyringar i Europaparlamentet. Parlamentet kan da stemme over kollegiet under sesjonen i Strasbourg 25. – 28. november.

EØS-utredning på Island

Et regjeringsoppnevnt utvalg på Island leverte 1. oktober sin rapport om Island og EØS-avtalen.

Utvalget ble oppnevnt i august 2018, på oppfordring fra 13 medlemmer av Altinget. Mandatet var å vurdere fordelene for Island ved deltakelse i EØS-samarbeidet, og de viktigste utfordringene regjeringen står overfor i gjennomføringen av EØS-avtalen. Utvalget ble også bedt om å se på utviklingstrekk i forholdet mellom EØS EFTA-landene og EU, og endringer knyttet til brexit og EUs avtale med Sveits.

[Rapporten](#) er på islandsk, men det er publisert en [engelsk oversettelse](#) av forordet, sammendraget og 15 punkter om forbedringer.

[Islandske RÚV](#) (tilsvarende NRK) framhever følgende av de 15 punktene til forbedring:

- en artikkel om Islands medlemskap i EØS bør inngå i Grunnloven, eller det bør gis en bekreftelseserklæring som sier at EØS-avtalen har vært i bruk lenge nok til å ha funnet en varig plass i Islands politiske system.
- usikkerheten knyttet til konstitusjonelle spørsmål svekker Islands stilling overfor sine partnere, spesielt Norge og Liechtenstein.
- Island må formelt anerkjenne det faktum at EØS-avtalen berører alle samfunnsområder og er mer enn bare en utenrikssak. Den viser til at 485 av 3 071 lover som er vedtatt siden vinteren 1992-93 er et direkte resultat av EØS-avtalen.
- det eksisterer ikke noen annen lignende mulighet til å ha så nære bånd til EU uten egentlig å bli medlem av blokken. Ingen bilateral avtale vil kunne erstatte EØS-avtalen i tilstrekkelig grad.